

Megalithische tempels van Malta

De megalithische tempels van Malta zijn wereldberoemd. Het zijn de eerste vrijstaande stenen monumenten ter wereld. Dat betekent dat ze ouder zijn dan Stonehenge in Engeland en dat ze er al stonden voordat de Egyptenaren er ook maar over dachten om piramides te gaan bouwen. De Maltezers van tegenwoordig zijn erg trots op de bijzondere bouwwerken.

Rond 5200 jaar v. Chr. kwamen de eerste bewoners naar Malta. Dit waren landbouwers die vermoedelijk vanuit Sicilië kwamen. Met stenen gereedschap bewerkten zij het land. Ze maakten figuurtjes die werden geofferd en megingen met de doden in rotsgraven. De mensen bouwden nog geen tempels. Pas rond 3600 v. Chr. begon men plotseling grote tempels te bouwen. Deze werden opgetrokken uit stenen die soms wel acht meter hoog waren en 20 ton wogen. Vandaar dat ze megalieten genoemd worden; mega is Grieks voor groot en lithos betekent steen. Als bouw materiaal voor de sacrale bouwwerken op Malta en Gozo werd met name kalksteen gebruikt, omdat dat materiaal daar in voldoende mate voorradig was. Met de stenen werden één of meerdere halfronde ruimten gebouwd op een wijze waarop ze tot op heden nooit elders zijn aangetroffen. De eerste tempels bestonden uit een vierkant centrum met aan drie zijden een ellipsvormige kamer. De overgebleven zijde diende als toegang. Later werden er grotere tempels gebouwd. Er zijn tot op heden 23 tempels gevonden op Malta en Gozo. Zo nu en dan doen archeologen nog nieuwe opgravingen. De oudste exemplaren zijn ongeveer duizend jaar ouder dan de piramide van Cheops en dateren uit dezelfde tijd dat de hunebedden, die we voornamelijk in het noordoosten van Nederland kunnen vinden, zijn gebouwd.

Voor archeologen zijn de tempels zeer interessant. Ze tonen aan dat er op Malta al zeer vroeg een georganiseerde gemeenschap aanwezig was. Om de tempels te kunnen construeren moet er op zijn minst een centraal gezag zijn geweest dat grote groepen bouwers bijeen kon brengen en voeden uit ingezamelde landbouwoverschotten. Des te merkwaardiger is het dat het tijdperk van de tempelbouwers omstreeks 2500 v. Chr. plotseling eindigde met de gedeeltelijke verwoesting van tempels. Was er oorlog, opstand? Niemand die het weet.

Ondanks verschillende pogingen in de historie om de tempels te vernietigen zijn de tempels, doordat ze van duurzame materialen zijn gebouwd, goed bewaard gebleven. Voor veel toeristen valt een bezoek aan een tempel desondanks tegen. Bij het bezoeken van de tempels doe je er goed aan je te realiseren hoe bijzonder de bouwwerken zijn. Dat het werkelijk de eerste bouwwerken op aarde zijn. Probeer je voor te stellen hoe de complexe bouwwerken met zeer beperkte middelen zijn gebouwd. De creativiteit, technische organisatie, planning, mankracht en vakmanschap die bij de bouw van de tempels noodzakelijk waren, moeten enorm geweest zijn. Voor ons is het vrijwel onmogelijk de bouwwerken na te bouwen, zonder te grijpen naar modern materieel. Zonder die wetenschap is een bezoek aan de tempels eigenlijk niet de moeite waard.

In de Maltese archipel zijn nog zes megalithische tempels te bezoeken die allen op de wereld erfgoedlijst van UNESCO staan. Hoe de tempels in de megalithische periode genoemd werden, is natuurlijk niet bekend. Zij kregen later een naam. Ta'Ħaġrat werd genoemd naar het woord ħaġar, wat keien betekent.

In Ħaġar Qim staat het woord Qim voor 'verering'. Ġgantija betekent zoiets als reuzentoren. Andere tempels werden vernoemd naar de plaats waar zij gevonden werden, zoals Tarxien en Skorba. De tempels dateren allen uit de periode van het jaar 3600 v. Chr. tot het jaar 2500 v. Chr. Al beweren sommige oudheidkundigen dat de bouwwerken nog veel ouder kunnen zijn.

Ġgantija

Het oudste en meest bijzondere tempelcomplex vormen de megalithische tempels van Ġgantija op het eiland Gozo. Hier liggen binnen een redelijk bewaarde muur twee tempels. De oudste van de twee komt uit 3400 jaar v. Chr. en is 27 meter lang. De nieuwere tempel dateert nog altijd van voor het jaar 2200 v. Chr. Deze tempel heeft een lengte van 19,5 meter en zou maar liefst 15 meter hoog geweest zijn. Het eerste deel van de megalithische cultuur wordt de Ġgantijafase genoemd.

De Ġgantijatempels staan op Gozo. Je kunt ze vinden iets ten zuiden van de plaats Xaghra, wat ruim 3 kilometer ten noordoosten van Victoria, de hoofdstad van Gozo, ligt.

De entree tot de tempel bedraagt € 8, - voor volwassenen. Ouderen, studenten en jeugdigen tot 18 jaar betalen € 6, -. Kinderen tot 12 jaar betalen € 4, -.

Ħaġar Qim en Mnajdra

Op het eiland Malta vind je vlak bij elkaar de megalithische tempels van Ħaġar Qim en Mnajdra. Van het oorspronkelijke bouwwerk van Ħaġar Qim is weinig over, maar toch geven de resten een goed beeld van hoe het bouwwerk er ooit uit heeft gezien. Het bouwsel bestond uit een centrale hal met daaromheen 5 ellipsvormige kamers.

De tempels van Mnajdra zijn beter bewaard gebleven. Je krijgt hier een goede indruk van hoe imposant de bouwwerken moeten zijn geweest toen ze gebouwd werden. Eigenlijk zijn dit drie tempelcomplexen. De oudste en slechtst bewaarde staat in het oosten. Deze tempel is even oud als de oudste tempels van Ġgantija. De westelijke tempel werd daarna gebouwd, rond 3150 v. Chr. Daar tussenin werd nog een laatste grote tempel gebouwd.

In een poging de tempels van Ħaġar Qim en Mnajdra te conserveren voor volgende generaties zijn er over de tempels een soort tenten gebouwd. Hoewel dit van buiten niet om aan te zien is en het eigenlijk het panorama van de omgeving verpest, zijn de tempels binnen de 'tenten' wel goed te bekijken. Het ligt in de bedoeling om bij de tempels een bezoekerscentrum te bouwen.

De tempels van Ħaġar Qim en Mnajdra liggen vlak bij elkaar op ongeveer 2 kilometer van de plaats Qrendi op Malta. Qrendi ligt in het zuiden van het eiland iets ten westen en ter hoogte van Zurrieq. Omdat Ħaġar Qim en Mnajdra dichtbij elkaar liggen zijn ze beiden gemakkelijk tijdens één uitstapje te

bezoeken. Tijdens de wandeling tussen beide complexen kun je tevens het Congreve Memorial, de Hamrija Tower en de Misqa Tanks bekijken. In de directe omgeving vind je ook de Blue Grotto.

De entree voor de toegang tot beide tempels bedraagt € 9, - voor volwassenen. Ouderen, studenten en jeugdigen tot 18 jaar betalen € 6,50. Kinderen tot 12 jaar betalen € 4,50.

Tarxien

De tempel van Tarxien komt uit de latere periode, de Tarxienfase van 3000 tot 2500 v.Chr., en is het best ontwikkeld en het meest imposant om te zien. In tegenstelling tot de eerdere tempels zijn hier in de stenen ook reliëfs aangebracht. De tempel telt maar liefst 6 ellipsvormige kamers. Helaas is de tempel deels verpest door slecht renovatiewerk aan het begin van de vorige eeuw. De tempel van Tarxien ligt bij de gelijknamige plaats die ten zuidoosten van Valletta ligt.

De entree tot de tempel van Tarxien bedraagt € 6, - voor volwassenen. Ouderen, studenten en jeugdigen tot 18 jaar betalen € 4,50. Kinderen tot 12 jaar betalen € 3, -.

Skorba en Ta' Ħaġrat

De tempel van Skorba kun je vinden bij de plaats Zebbiegh. De Ta' Ħaġrat tempels liggen daar vlakbij maar dan in de plaats Mgarr, eveneens op Malta ten zuiden van de stad Mellieha.

Voor een bezoek aan beide tempels moet entreegeld betaald worden. De toegang bedraagt € 5, - voor volwassenen. Ouderen, studenten en jeugdigen tot 18 jaar betalen € 3,50. Kinderen tot 12 jaar betalen € 2,50.